

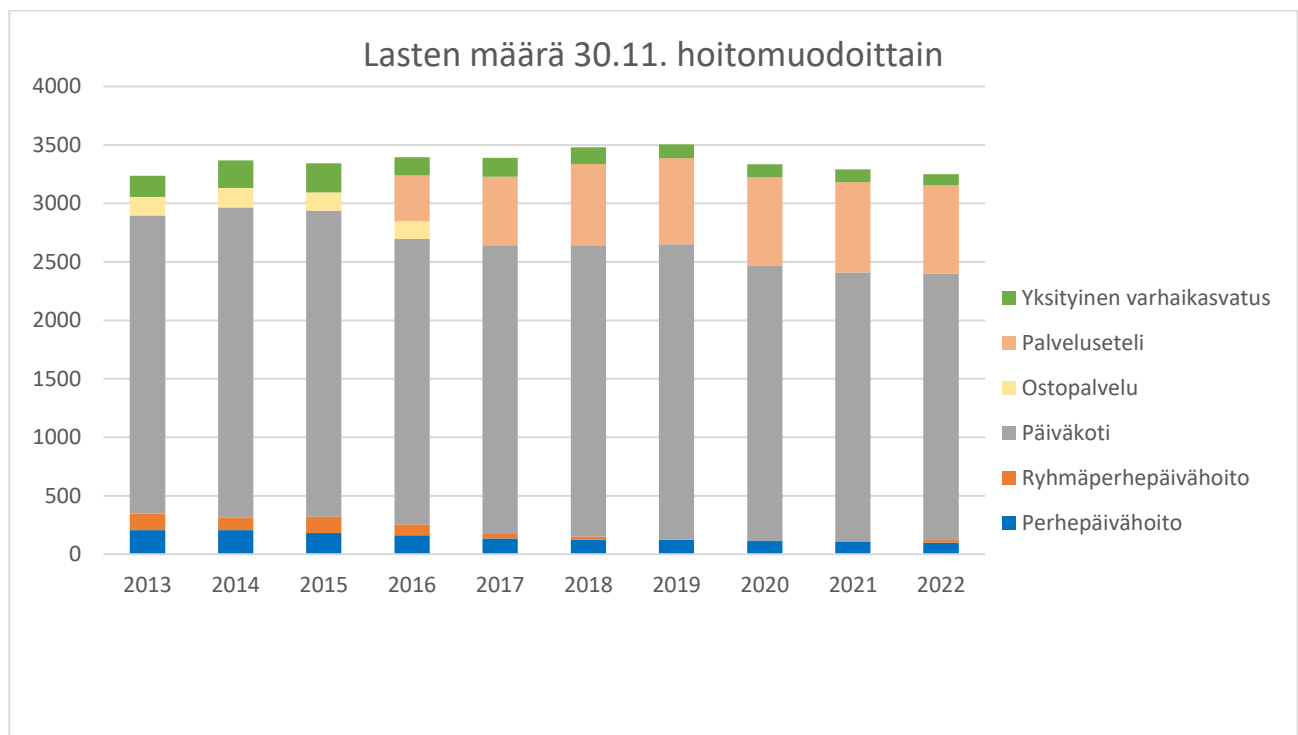
Varhaiskasvatus

Tilannekuva

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0–6. Huoltajat päättävät lapsensa osallistumisesta varhaiskasvatukseen.

Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on kasvanut vuosien 2013–2019 välillä joka vuosi ylöspäin, mutta vuodesta 2020 alkaen lasten määrä on laskenut. Tähän on vaikuttanut koronapandemia ja ikäluokkien pieneneminen. Alla olevassa kuvassa lasten määrän tilanne hoitomuodoittain 2013–2022.

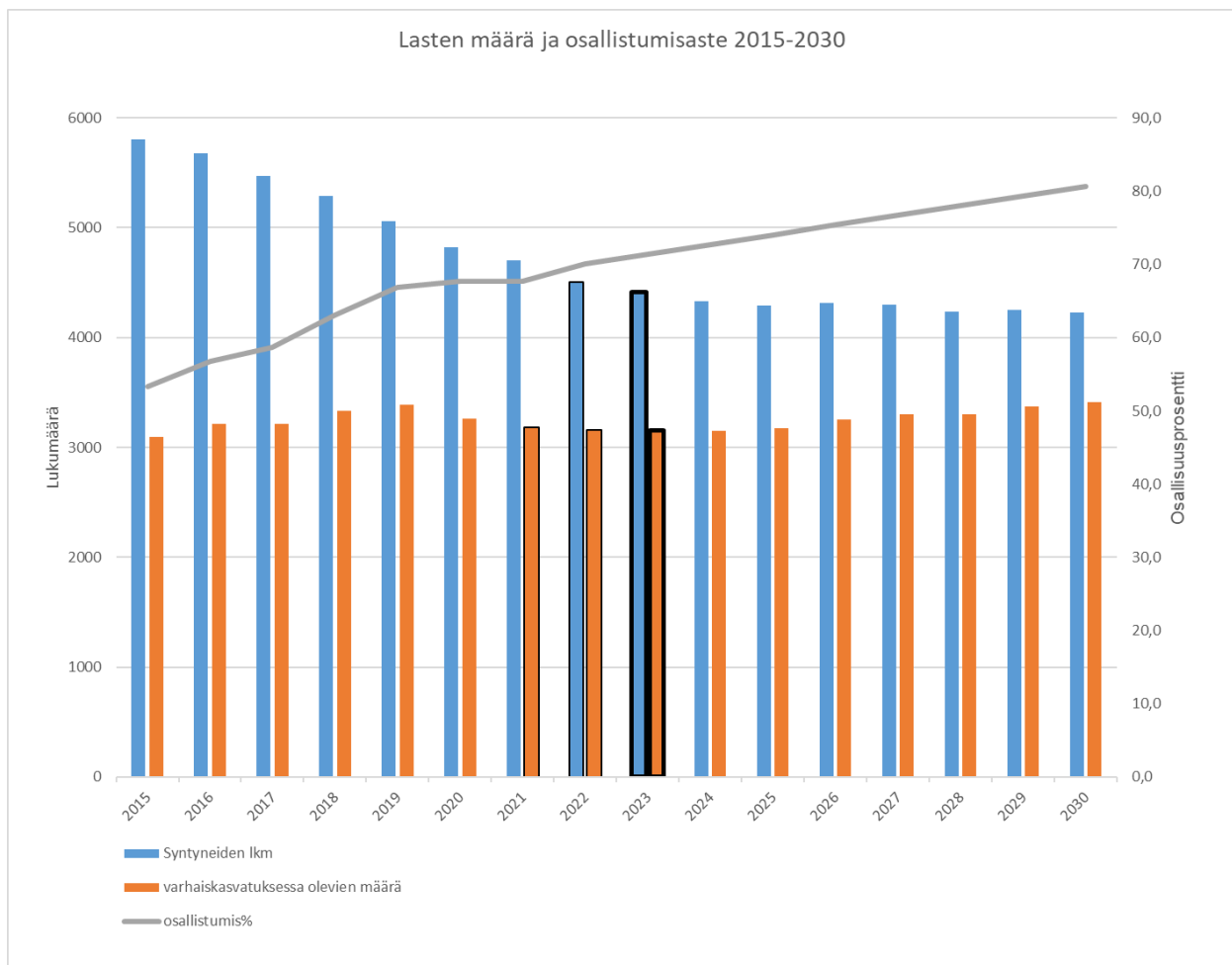
Varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista 30.11.2022: 74 % oli kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, 23 % palvelusetelipäiväkodeissa, 3 % yksityisessä hoidossa. Ryhmäperhepäivähoito loppui Porin kaupungilla 31.5.2019, kun viimeinen ryhmäperhepäivähoitoyksikkö sulkeutui. Laki- ja toimintamuutosten vuoksi ryhmäperhepäivähoitoyksikköjä on otettu tilapäisesti käyttöön vuoden 2022 alusta. Vuosien 2015 ja 2016 tilastoissa näkyvät ostopalvelupäiväkodit, jotka lopetettiin palvelusetelin myötä. Palveluseteli on otettu käyttöön elokuussa 2016 ja ostopalvelupäiväkodit siirtyivät palvelusetelipäiväkodeiksi lautakunnan päätöksellä vuoden 2017 alusta. Porissa oli yhteensä 29 kunnallista päiväkotia ja lisäksi Porissa toimi yhdeksän yksityistä päiväkotia, joihin asiakkaiden oli mahdollista hakea palveluseteliä. Perhepäivähoitoa tarjosi vajaat kolmekymmentä perhepäivähoitajaa, jotka hoitavat lapsia omissa kodeissaan.

Asiakkaat ovat tyytyväisiä varhaiskasvatuksen laatuun. Keväällä 2022 tehdyn asiakastytyväisyyskyselyn perusteella varhaiskasvatus sai arvosanan 4,44 asteikolla 1–5. Arvosana oli lähes sama niin kunnallisissa päiväkodeissa kuin perhepäivähoidossa ja palvelusetelipäiväkodeissa.

Henkilöstön saaminen varhaiskasvatukseen vaikeutuu vuosi vuodelta. Erityisopettajista on jo kova pula ja myös varhaiskasvatuksen opettajia on jo vaikea saada toistaiseksi voimassa oleviin työsopimussuhteisiin. Lisäksi henkilöstötarpeeseen on vaikuttanut varhaiskasvatuslain muuttuminen niin, että henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä, ei edes yllättävissä tilanteissa. Myös ryhmäkokosäädökset ovat tiukentuneet.

Lapsimäärien kehityksessä on eroja palvelualueittain. Osa alueista on vetovoimaisempia ja niihin suuntautuu jatkossakin muuttoliikettä. Lapsiperheiden suosimia alueita ovat erityisesti Länsi- ja Pohjois-Pori, joissa asuu paljon lapsiperheitä ja alueille myös kaavoitetaan sekä rakennetaan uusia omakoti- ja rivitaloja. Syntyneiden määrä on Keski-Porissa melko suuri, mutta kouluikäisten määrä on ollut perinteisesti päiväkotikäisiä pienempi. Tämä selittyy kaupungin sisäisellä muuttoliikkeellä lapsiperheiden suosimille alueille.

Osallisuusaste on noussut viime vuosina, erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten osalta. Tämä vaikuttaa henkilöstömäärää lisäävästi, koska alle 3-vuotiaiden lasten henkilöstömitoitus on vanhempia lapsia tiukempi.

Porissa on viime vuodet investoitu huomattavasti varhaiskasvatuksen ja koulujen tiloihin palveluverkkopäätösten mukaisesti. Elokuussa 2022 valmistui päiväkotimeri-Pori, joka korvasi kaksi Pihlavassa ollutta huonokuntoista yksikköä. Lisäksi uudet tilat ovat suunnitteilla Itä-Poriin ja Ahlaisiin. Itä-Porin uusi päiväkotimeri-Pori korvasi Väinölän ja Uudenkoiviston huonokuntoiset päiväkodit ja Ahlaisissa palvelut keskitetään yhteen monitoimitilaan. Reposaaressa kaupungin palveluja ollaan sijoittamassa peruskorjattavaan ”puukortteliin monitoimitilaan”. Lisäksi elokuussa 2023 toimintansa aloittaneessa Pohjois-Porin monitoimitalossa on kaksi esiopetusryhmää.

Uudisrakentaminen on tarkoituksenmukaista silloin, kun kiinteistön peruskorjauskustannukset nousevat lähelle uuden rakentamista. Toiminnan keskittäminen elinvoimaisiin ja muunneltaviin yksiköihin on järkevää toiminnan laadun ja kokonaistaloudellisuuden kannalta. Kiinteistöjen korjauksissa ja uudisrakentamisessa

lähtökohtana tulee olla myös tilojen pedagoginen toimivuus, aiempaa korkeampi käyttöasteen ja energiatehokkuuden mahdollistaminen. Tulevaisuudessa päiväkotien koko ja sijainti määritellään alueellisesti tarpeiden mukaan.

Varhaiskasvatustalakiin tuli muutos 1.8.2022 lapsen tuen osalta. Varhaiskasvatukseen on luotu yhtenäinen tuen malli ja sitä jalkautetaan arkeen inklusion periaatteiden mukaisesti. Lapsella on oikeus varhaiseen, hyvin resursoituun ja vaikuttavaan tukeen heti tuen tarpeen ilmetyä. Lapsen etu on aikaisempaa vahvemmin tuen järjestämisen ja toteuttamisen pohjana. Yhtenäinen tuen malli takaa lapsille nykyistä yhdenvertaisemmat mahdollisuudet saada tukea. Tämän myötä tarvitaan erityisopettaja- ja avustajaresurssia kentälle sekä kasvatushenkilöstön koulutusta ja tukea osaamisen lisäämiseksi.

Lisäksi perhevapaaudistus tuli voimaan 1.8.2022 alkaen. Uuden lain mukaan oikeus varhaiskasvatukseen alkaa jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sinä aikana, jona lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, mikäli se on ennalta ilmoitettu. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin siten, että varhaiskasvatuslain mukaisesti ennalta ilmoitetut vanhempainrahapäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot ovat maksuttomia.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin 1.3.2023 siten, että maksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tulorajoja. Tämän myötä suurimmalla osalla perheistä varhaiskasvatus on maksutonta. Perheitä, joilla ei ollut varhaiskasvatusmaksua, oli kunnallisessa varhaiskasvatuksessa maaliskuussa 2023 66,77 %, kun vuotta aiemmin vastaava luku oli 45,38 %. Maksuttomuus vaikuttaa siihen, että perheet varaavat ja käyttävät aikaisempaa enemmän varhaiskasvatuspalveluja.

Toiminnalliset tavoitteet

PAINOPISTE	Kasvava Pori		
TAVOITE	Asukasmäärään vaikuttaminen		
TEKO	Palvelumme tukevat lapsiperheitä		
TOIMENPIDE	Luomme varhaiskasvatuksen yhtenäisen toimintamallin laadun parantamiseksi		
MITTARI	Yhteinen arvioinnin vuosikello käytössä kaikissa yksiköissä (Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen KARVI indikaattorien mukaisesti)	Lähtötaso	Tavoitetaso
		Ei	Kyllä

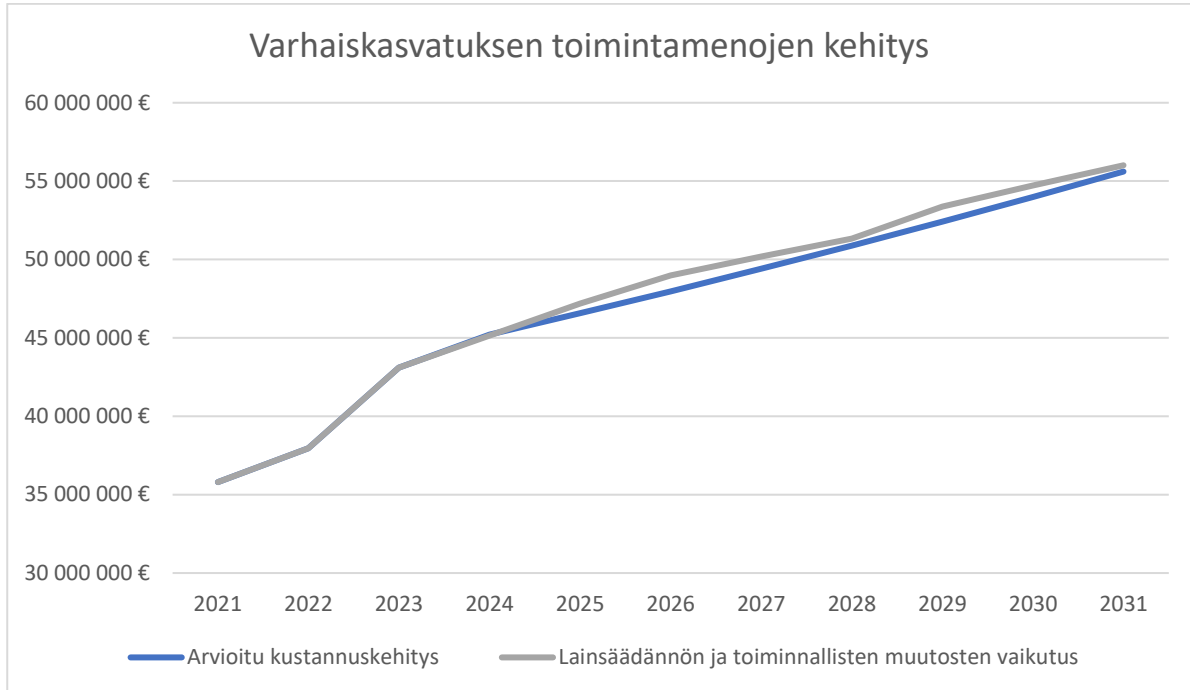
PAINOPISTE	Osaava Pori		
TAVOITE	Koulutustarjonta varhaiskasvatuksesta yliopistoon		
TEKO	Terveelliset, turvalliset ja tarkoituksen mukaiset oppimisympäristöt sekä laadukas opetus varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa		
TOIMENPIDE	Koulutetaan henkilöstöä 1.8.22 voimaantulleista lapsen tuen tasoista, muodoista ja toimintatavoista		
MITTARI	Vakinaisen kasvatushenkilöstön osallistuminen lapsen tuen järjestämiseen liittyvään koulutukseen.	Lähtötaso	Tavoitetaso
		70 %	95 %

PAINOPISTE	Hyvinvoiva Pori		
TAVOITE	Pori on lasten ja nuorten kaupunki		
TEKO	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi on meille erityisen tärkeää.		
TOIMENPIDE	Palveluohjauksen tehostaminen		
MITTARI	Asiakastytyväisyyskyselyn kysymykset "Palveluohjaus paikkaa hakiessa" (asteikko 0-5)	Lähtötaso	Tavoitetaso
		Arvosana 3,6 (2022)	> 4,0

Taloudelliset tavoitteet

Tavoite: Täyttöprosentti varhaiskasvatuksen yksiköissä keskimäärin 95 %

Tavoite: Oman tuotannon ja palvelusetelien suhde; omatuotanto 73 %, palvelusetelit 27 %

Vaikka ikäluokat ovat pienentyneet ja varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vähentynyt, ei se ole näkynyt varhaiskasvatuksen kustannuskehityksessä. Lainsäädännön muutoksilla on ollut vaikutusta palvelujen järjestämiseen. Lapsiryhmiä koskevat säädökset ovat tiukentuneet, varhaiskasvatusmaksuja on alennettu ja uusia toimintamuotoja on otettu käyttöön erityisesti lasten tuen osalta. Nämä ovat lisänneet ja lisäävät varhaiskasvatuksen kustannuksia. Varhaiskasvatuksen kustannusten nousu on kahden viime vuoden aikana ollut nopeaa. Kustannukset nousivat vuodesta 2021 vuoteen 2022 6 % ja nousevat vuodesta 2022 vuoteen 2023 arviolta 13-15 %.

Kustannuskehityskäyrässä on kuvattu normaalia kustannuskehitystä arvioidulla 3 %:n kustannusten nousulla vuodesta 2024 eteenpäin. Varhaiskasvatuksen palvelujen järjestämisessä pyritään lisäämään palvelusetelien osuutta palvelutuotannossa sekä pitämään päiväkotien täyttöasteet mahdollisimman korkeina. Hoidossa olevien lasten määrä tulee ennusteiden mukaan nousemaan vuodesta 2025 alkaen, ja nostaa myös kokonaiskustannuksia. Varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostaminen on valtakunnallinen tavoite. Osallistumisasteen kohottamiseksi on lainsäädäntöä uudistettu sekä alennettu varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja. Osallistumisasteen nostaminen tarkoittaa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrän kasvua sekä työntekijämäärien lisäämistä lain edellyttämällä tavalla. Erityisesti alle 3-vuotiaiden määrä varhaiskasvatuksessa on kasvanut. Lainsäädännön muutos siitä, että henkilöstömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä, ei edes yllättävissä tilanteissa, lisää sijaiskustannuksia. Lisäksi varhaiskasvatuslain edellyttämä lapsen tuki lisää kustannuksia. Lainsäädännölliset muutokset (ryhmäkokosäädökset, henkilöstömitoitusten tiukennukset, varhainen tuki) sekä toiminnalliset muutokset (varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nousu) lisäävät vuositasolla kustannuksia arviolta keskimäärin 0,7 miljoonaa euroa vuoteen 2031.

Edellä mainituista syistä johtuen on varsin todennäköistä, että varhaiskasvatuksen menokehitys on ikäluokkien pienenemisestä huolimatta lähivuosien aikana nopeampaa kuin arvioitu 3 %:n vuosittainen kustannusten nousu.